

the process of serving a sentence; implementation of measures for facilitating social rehabilitation after release.

Key words: *social work, social adaptation, deprivation of liberty, re-socialization, social environment, social-psychological therapy, professional orientation.*

Шаумян О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи Приватного вищого навчального закладу «Кропивницький інститут державного та муніципального управління».

УДК 159.92

Яремчук В. В.

ГОТОВНІСТЬ ДО САМООСВІТИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

Стаття піднімає проблеми готовності до самоосвіти майбутніх соціальних педагогів. Автор наголошує, що назріла потреба підготовки компетентних соціальних педагогів, які володіють готовністю до професійного саморозвитку, самовдосконалення, самовиховання, здатних актуалізувати свій творчий та професійний потенціал. Проаналізовано, що самоосвіта майбутніх соціальних педагогів – це складний, багатогранний процес, спрямований на становлення, інтеграцію та реалізацію у соціально-педагогічній діяльності професійно значущих особистісних рис та здібностей, професійних знань і вмінь. Доведено, що готовність майбутнього соціального педагога до професійного саморозвитку і самоосвіти є невіддільною складовою цілісного процесу професійного саморозвитку в освітньому середовищі навчального закладу. Готовність виникає на рівні безпосередньої взаємодії з впливами освітнього середовища, які детермінують появу суперечностей і сприяють формуванню потреби у професійному саморозвитку. Визначено, що готовність є пусковим механізмом для мотивів, компетентностей, соціальної презентабельності, усвідомленості особистості щодо траєкторії її подальшого професійного саморозвитку. Емпірично доведено, що у майбутніх соціальних педагогів внутрішня мотивація переважає над зовнішньою позитивною мотивацією, яка в свою чергу переважає над зовнішньою негативною мотивацією, що обумовлено орієнтацією студентів на оволодіння професією та особливостями освітнього середовища.

Ключові слова: *готовність до самоосвіти, освітнє середовище навчального закладу, майбутні соціальні педагоги, професійна підготовка.*

Постановка проблеми. Вхідження України в європейський освітній простір, реформування всіх ланок системи освіти, актуалізують проблему професійного саморозвитку конкурентоспроможного та висококваліфікованого

фахівця соціальної сфери, на якого покладена особлива місія – формування нової генерації українців. Необхідність цих перетворень у професійній підготовці майбутніх фахівців відображена в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти, Державній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)», Національній стратегії розвитку освіти в Україні до 2021 року, Концепції нової української школи та в інших освітянських документах. За експертними оцінками, найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, вчитися, переучуватися, розучуватися, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в полікультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями. Однією із десяти компетентностей, закладених у Концепції нової української школи, є вміння вчитися протягом життя, яка тлумачиться як здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання. В умовах сучасної освіти необхідним є формування особистості соціального педагога, який гармонійно поєднував би ініціативність, професіоналізм, творчість, стійкий інтерес до соціально-педагогічної діяльності, розвинені загальнолюдські цінності, високий рівень професійної компетентності та культури, відповідальність. Сьогодні професійна діяльність соціального педагога вимагає дивергентного мислення, орієнтованого на індивідуальність, креативність, оригінальність, гнучкість та сприйнятливність, саморозвиток та професійне самовдосконалення протягом всього професійного життєвого шляху. Професійне становлення особистості у певній галузі діяльності можливе лише при наявності відповідного ціннісно-мотиваційного ставлення особистості до власного професійного саморозвитку, професійного удосконалення, системного підвищення рівня професійної підготовки у поєднанні з відповідними організаційно-педагогічними умовами освітнього середовища навчального закладу.

Отже, актуалізується важлива суспільна і наукова потреба підготовки компетентних соціальних педагогів, які володіють готовністю до професійного саморозвитку, самовдосконалення, самовиховання, здатних актуалізувати свій творчий та професійний потенціал. Тому як ніколи стає актуальним дослідження проблеми готовності студентів до самоосвіти, професійного саморозвитку з метою їх швидкої адаптації, професійної мобільності в умовах переходу України до європейських стандартів освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методологічний аналіз наукових джерел зазначеної проблеми засвідчив той факт, що проблема професійного саморозвитку і самоосвіти розглядається з позиції професійного становлення особистості (Л. Анциферова, Ю. Бабанський, О. Будник, О. Дубасенюк, М. Євтух, І. Зязюн, Н. Киричук, С. Кузікова, В. Луговий,

В. Рибалка, С. Сисоєва, І. Підласий, Р. Пріма, В. Семиченко, Н. Тализіна, Т. Титаренко, В. Чайка, Т. Яценко та ін.), цілеспрямованого професійного саморозвитку, який є базовим для характеристики цілей, змісту, засобів освіти (О. Бондаревська, В. Маралов, В. Серіков, І. Смолюк, І. Чеснокова, Г. Цукерман та ін.). Проблематика професійного самовдосконалення та саморозвитку досить фундаментально представлена в наукових працях учених В. Андрушенка, Б. Гершунського, Є. Гусинського, І. Зязюна, В. Кременя та ін. Питання взаємозв'язку професіоналізму та розвитку особистості педагога розкрито у працях багатьох дослідників (С. Гончаренка, О. Глузмана, О. Дубасенюк, І. Зязюна, Н. Кузьминої, С. Максименка, Н. Ничкало, І. Підласого, В. Сластьоніна, О. Сухомлинської та ін.); розглядаються педагогічні аспекти самореалізації (В. Андреев, В. Моляко, Т. Сущенко та ін.); безперервного професійного саморозвитку (Р. Гуревич, В. Фрицюк). Вважаючи готовність до самоосвіти процесом активної, позитивної якісної зміни особистості, яка є результатом не зовнішніх дій, а її власних зусиль, дослідники розглядають цей процес і як діяльність особистості, спрямовану на зміну тих своїх властивостей, закладених попереднім етапом розвитку або природними властивостями, а також психологічним аспектам самореалізації як активної пізнавальної та творчої діяльності у нових умовах освітнього процесу (Г. Волинка, І. Зязюн, М. Костенко). Проблеми самоактуалізації і саморозвитку розглянуто в зарубіжних працях Р. Бернса, Ш. Бюлер, А. Маслоу, Г. Олпорта, К. Роджерса та ін. Інноваційність психолого-педагогічних досліджень, їхня спрямованість на професійне самовизначення, самостановлення, рефлексивність, самоусвідомлення, свідомо взаємодія учасників навчально-педагогічного процесу показана в працях К. Абульханової-Славської, О. Вербицького, В. Зінченка, В. Краєвського, Н. Кузьминої, Г. Селевка, І. Якиманської та ін. Не применшуючи здобутки вчених щодо окресленої проблеми, вважаємо доцільним більш повно розглянути у науковому дискурсі проблему готовності соціальних педагогів до самоосвіти як складової професійного саморозвитку.

Мета статті – розкрити проблеми готовності до самоосвіти майбутніх соціальних педагогів.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Проведений аналіз наукових джерел засвідчив, що проблема готовності до самоосвіти майбутнього соціального педагога є актуальною і затребуваною в руслі освітніх змін і відповідає вимогам формування конкурентоздатного фахівця. З'ясовано, що проблема самоосвіти є складною, багатоаспектною і є об'єктом вивчення багатьох наук, тобто носить міждисциплінарний характер і є невіддільною від проблеми саморозвитку. Встановлено, що категорія «самоосвіта» базується на поняттях «розвиток», «саморозвиток», «професійний саморозвиток». Аналізуючи проблему саморозвитку, маємо на увазі, насамперед, особистісний розвиток людини, а особистісний і професійний саморозвиток необхідно розглядати у тісному взаємозв'язку, оскільки професійний розвиток є продовженням загального розвитку людини. Проаналізовано, що самоосвіта

майбутніх соціальних педагогів – це складний, багатогранний процес, спрямований на становлення, інтеграцію та реалізацію у соціально-педагогічній діяльності професійно значущих особистісних рис та здібностей, професійних знань і вмінь. Активізація готовності до самоосвіти і професійного саморозвитку кожного студента є важливою умовою успішності навчального процесу, оскільки суттєво впливає на підвищення рівня пізнавальної та професійної активності майбутнього вчителя початкової школи і ставить його в позицію суб'єкта навчального процесу, який безпосередньо керує власною пізнавальною діяльністю та професійно-особистісним становленням.

Доведено, що готовність майбутнього соціального педагога до професійного саморозвитку і самоосвіти є невіддільною складовою цілісного процесу професійного саморозвитку в освітньому середовищі навчального закладу. Готовність виникає на рівні безпосередньої взаємодії з впливами освітнього середовища, які детермінують появу суперечностей і сприяють формуванню потреби у професійному саморозвитку. Таким чином готовність є пусковим механізмом для мотивів, компетентностей, соціальної презентабельності, усвідомленості особистості щодо траєкторії її подальшого професійного саморозвитку.

Визначаючи вибірку досліджуваних, ми враховували загальну специфіку предмета дослідження. Дослідження здійснювалося впродовж 2017-2018 рр. на базі педагогічного факультету ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» в три етапи. На першому етапі – здійснювався теоретичний аналіз проблеми готовності до самоосвіти майбутніх соціальних педагогів, визначалась загальна стратегія дослідження.

На другому етапі – обґрунтовано вибір кількості досліджуваних, здійснювалося емпіричне дослідження структурних компонентів, особливостей та чинників готовності до самоосвіти майбутніх соціальних педагогів. На третьому етапі – проводилось узагальнення і підсумкова інтерпретація отриманих результатів дослідження.

Загальний обсяг вибірки – 52 досліджуваних, вибірка складалася із представників чоловічої (37 %) та жіночої (63 %) статі. При формуванні вибірки враховувались критерії змістовності, репрезентативності, еквівалентності. В ході емпіричного дослідження вирішувалися наступні завдання:

- дослідити суб'єктивне ставлення студентів педагогічного факультету до професійного саморозвитку та самоосвіти;
- дослідити показники сформованості готовності до самоосвіти майбутніх соціальних педагогів;
- виявити структурні компоненти готовності до професійного саморозвитку та побудувати узагальнений особистісний профіль професійного саморозвитку майбутнього соціального педагога.

З метою вивчення специфіки прояву мотивації до самоосвіти в реальній практиці нами було розроблено авторську анкету, яка мала на меті дослідити суб'єктивне ставлення студентів до проблем професійного саморозвитку. Анкета

містила розгорнуті і стандартизовані запитання, які стосувалися розуміння змістовної сутності професійної самоосвіти, організаційно-методичних форм його забезпечення, ролі професійного саморозвитку у професійному становленні. Слід зазначити, що ті пункти анкети, що передбачали розгорнуте формулювання відповіді, були піддані контент-аналізу. Як відомо, контент-аналіз – це якісно-кількісний метод вивчення документів, який характеризується об'єктивністю висновків і строгістю процедури та полягає у квантифікаційній обробці тексту з подальшою інтерпретацією результатів. Предметом контент-аналізу можуть бути як проблеми соціальної дійсності, котрі висловлюються чи навпаки приховуються у документах, так і внутрішні закономірності самого об'єкта дослідження.

Перше запитання анкети «Що, на Ваш погляд, означає поняття «професійна самоосвіта»?» передбачало розгорнуту відповідь. Переважна більшість опитаних пов'язує це з удосконаленням власного «Я», що було виокремлено в окрему категорію контент-аналізу. Загальна частка таких відповідей становила 73,1 %. Серед таких відповідей основну кількість становили такі формулювання: «Безперервний процес навчання та розвитку соціального педагога», «Самостійне вивчення певних галузей науки», «Розвиток та удосконалення професійних здібностей», «Внутрішній процес, спрямований на досягнення творчої індивідуальності» тощо. Інша суттєва категорія контент-аналізу об'єднувала тавтологічні відповіді («коли людина сама розвивається», «самостійний розвиток» тощо) і вона становила 15,4 %.

Стосовно другого запитання «Які основні компоненти професійного саморозвитку Ви можете назвати?» було застосовано перший алгоритм контент-аналізу – відповідно категоріями аналізу виступали безпосередньо одиниці аналізу. Схематичне зображення результатів контент-аналізу суб'єктивних уявлень студентів про професійний саморозвиток наведено на рис. 1.

Можна зауважити, що відповіді майбутніх соціальних педагогів характеризувались наступним спектром характеристик, серед яких за даними контент-аналізу можна виділити такі ключові категорії: самовдосконалення (вказали 26,9% досліджених), знання (20,2%), цілеспрямованість (16,3%), мотивація (13,4%), комунікабельність (13,4%) тощо.

Третє запитання анкети «На Вашу думку, чи створені у вашому закладі всі необхідні умови для професійної самоосвіти майбутнього фахівця?» мало на увазі як коротку оцінку за чотирма категоріями «Так», «Скоріше вірно, ніж невірно», «Скоріше невірно, ніж вірно» та «Ні», так і розгорнуту відповідь у випадку варіанту «Так». Зазначимо, що 43,3 % опитаних студентів вважають, що на факультеті створені всі необхідні умови для професійної самоосвіти майбутнього фахівця. В свою чергу 26,9 % респондентів відзначили, що скоріше ці умови існують, ніж відсутні. Протилежної думки дотримувалось 20,2 % опитаних – їхня позиція полягає у тому, що у навчальному закладі такі умови скоріше відсутні, ніж присутні. На повну відсутність відповідних умов вказали 9,6 % досліджуваних.

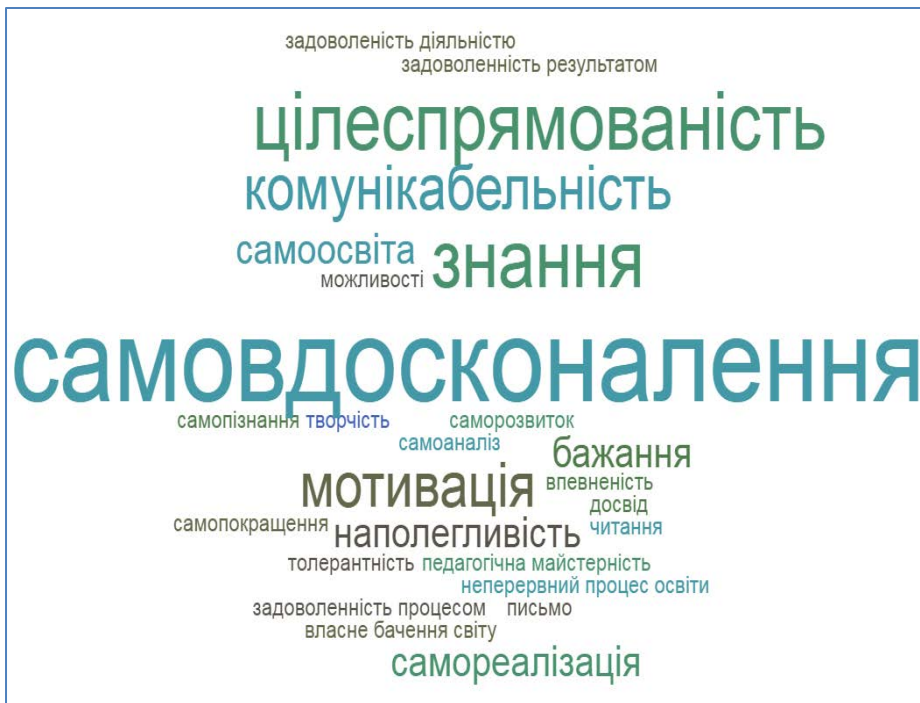

Рис. 1. Схема результатів контент-аналізу суб'єктивних уявлень студентів про професійну самоосвіту

Що стосується четвертого пункту анкети «Чи важливою є для Вас професійна самоосвіта?», то переважна більшість студентів вважають, що професійна самоосвіта є для них важливою (96,2 % опитаних). Окрім цього, ті 3,8 % респондентів, що не дали виразно позитивної відповіді на це запитання, все ж таки відповіли у позитивному аспекті – вони позначили процес професійної самоосвіти скоріше важливим, ніж неважливим.

Відповідь на питання «Які методи та форми можуть використовувати майбутні соціальні педагоги для формування готовності до професійного саморозвитку?» також потребувала детального пояснення з боку респондентів. відповідно категоріями аналізу виступали безпосередньо одиниці аналізу. Результати контент-аналізу відповідей схематично наведено на рис. 2.

Можна зауважити, що відповіді студентів характеризувались наступним спектром характеристик, серед яких за даними контент-аналізу можна виділити основні: самоосвіта (вказали 9,7 % досліджених), бесіда (9,7 %), самовиховання (6,9 %), самовдосконалення (6,9 %) тощо.

Отже, провівши дослідження суб'єктивного ставлення до професійної самоосвіти майбутніх соціальних педагогів, можна зробити наступні висновки.

Поняття «професійна самоосвіта» переважна більшість опитаних пов'язує з удосконаленням власного «Я», самовдосконаленням, знаннями, цілеспрямованістю, мотивацією, комунікабельністю тощо. Показано, що менше половини опитаних студентів вважають, що на педагогічному факультеті створені всі необхідні умови для професійного саморозвитку майбутнього фахівця. Визначено, що за суб'єктивною думкою майбутніх учителів початкової школи провідною умовою професійного саморозвитку виступає наявність кваліфікованих викладачів-наставників.

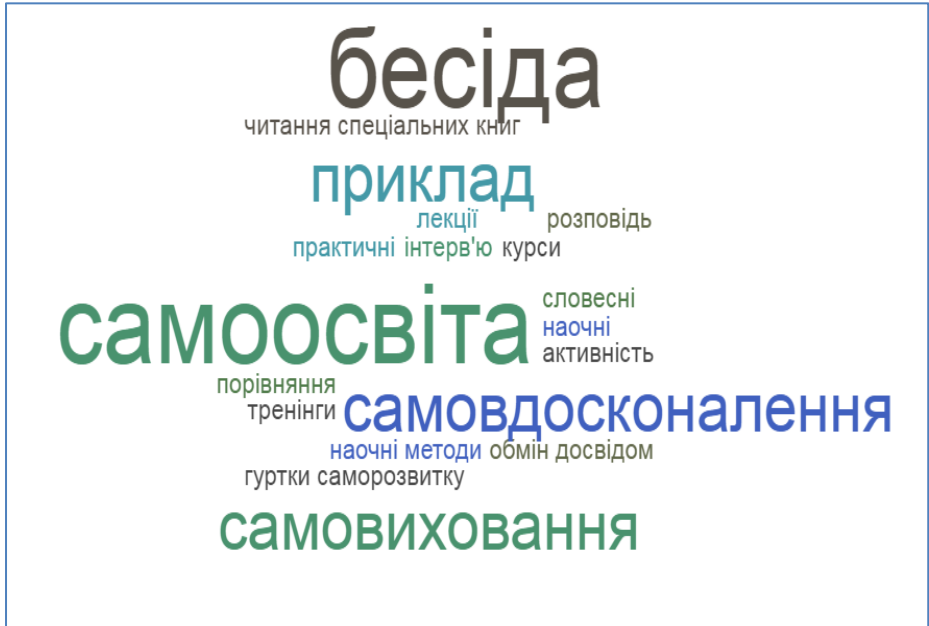

Рис. 2. Схема результатів контент-аналізу суб'єктивних уявлень студентів про методи формування готовності до професійної самоосвіти

Зазначено, що для переважної більшості студентів професійний саморозвиток є важливим, а володіння професійною компетентністю дозволить їм у подальшій професійній діяльності ефективніше та правильніше працювати з різними категоріями населення. Майбутні соціальні педагоги вважають необхідним бути професіоналом у своїй справі, дбають про підвищенні рівня свого професійного саморозвитку, намагаються оволодіти високим рівнем комунікабельності. Показано, що найбільш популярними формами позааудиторної роботи є відвідування різноманітних акцій і заходів, психологічні семінари і тренінги, конференції, а також інші виховні заходи. Майбутні соціальні педагоги вважали, що володіння творчим потенціалом дозволяє зацікавлювати дітей, залучати їх до активної діяльності, шукати

нестандартне вирішення проблем, урізноманітнювати процес навчання, а також самовдосконалюватись. Визначено, що підвищення рівня готовності до професійного саморозвитку пов'язується майбутніми соціальними педагогами з професійним та особистісним розвитком. За суб'єктивними уявленнями студентів про методи формування готовності до професійного саморозвитку найбільш важливими виступають самоосвіта, бесіда, самовиховання, самовдосконалення. Таким чином, переважна більшість респондентів вважала, що необхідно урізноманітнювати заходи, щоб допомогти майбутнім вчителям початкової школи у підвищенні рівня їх професійного саморозвитку.

Наступною методикою, за якою аналізувались особливості сформованості професійного саморозвитку, а відтак і самоосвіти, майбутніх соціальних педагогів, виступала методика діагностики рівня саморозвитку і професійно-педагогічної діяльності Л. Бережної. Описові статистики для шкал методики були наступними. Шкала «Рівень прагнення до саморозвитку» – $M = 36,279$; $\sigma = 4,088$, «Самооцінка особистістю своїх якостей, що сприяють саморозвитку ($M = 12,538$; $\sigma = 1,885$) та оцінка проекту педагогічної підтримки як можливості професійної самореалізації майбутнього вчителя ($M = 10,115$; $\sigma = 2,030$).

Середньогруповий профіль майбутніх учителів соціальних педагогів за методикою діагностики рівня саморозвитку і професійно-педагогічної діяльності Л. Бережної наведено на рисунку. В цілому рівень прагнення до саморозвитку було розцінено як середній, адже за нормами автора методики середньому рівню відповідають значення у 35-39 балів. Причому студентів із дуже низьким рівнем було не виявлено (0,0%), осіб із низьким рівнем – 4,8%, осіб із рівнем нижче середнього – 28,8%, осіб із середнім рівнем – 41,3%, осіб із рівнем вище середнього – 21,2%, осіб із високим рівнем – 3,8%, осіб із дуже високим рівнем – 0,0%.

В дослідженій групі середньогруповий рівень самооцінки особистістю своїх якостей, що сприяють саморозвитку, розцінювався як нормальний, адже він знаходився в інтервалі 11-14 балів. А середньогруповий рівень оцінки проекту педагогічної підтримки як можливості професійної самореалізації розцінювався як такий, що є скоріше перспективним для самореалізації майбутнього соціального педагога (адже він знаходився в інтервалі 9-10 балів). Отже, показано, що майбутні соціальні педагоги прагнуть до саморозвитку, їхнє прагнення базується на самооцінці своїх якостей, що сприяють саморозвитку, а також на оцінці проекту педагогічної підтримки як можливості професійної самореалізації.

Також було проаналізовано відповіді студентів за методикою діагностики мотивації професійної діяльності К. Замфір в модифікації А. Реана. Узагальнений профіль за методикою наведений на рис. 3.

Описові статистики для шкал методики були наступними: шкала «Внутрішня мотивація»: $M = 3,702$; $\sigma = 0,907$; шкала «Зовнішня позитивна мотивація»: $M = 3,288$; $\sigma = 0,978$; «Зовнішня негативна мотивація»: $M = 3,577$;

$\sigma = 0,962$. Таким чином, у майбутніх соціальних педагогів внутрішня мотивація переважає над зовнішньою позитивною мотивацією, яка в свою чергу переважає над зовнішньою негативною мотивацією. Отримані результати можна інтерпретувати наступним чином: прагнення до професійного саморозвитку забезпечується, в першу чергу, внутрішніми чинниками. Як зазначає О. Захарко [3], більшість дослідників сходяться на думці, що внутрішньо мотивована поведінка здійснюється заради самої себе, спрямована на процес діяльності, виявляється як активність заради активності. Джерело такої поведінки знаходиться в межах виконуваної діяльності, а мотиви діяльності спрямовані на задоволення внутрішніх психологічних потреб, зокрема відчуття людиною своїх можливостей, самоствердження та підтримання значимих соціальних стосунків. Наслідками цього є, з одного боку, підвищення ефективності успішності виконання діяльності, а з іншого – зростання компетентності, саморозвиток та відчуття себе джерелом змін у навколишньому світі.

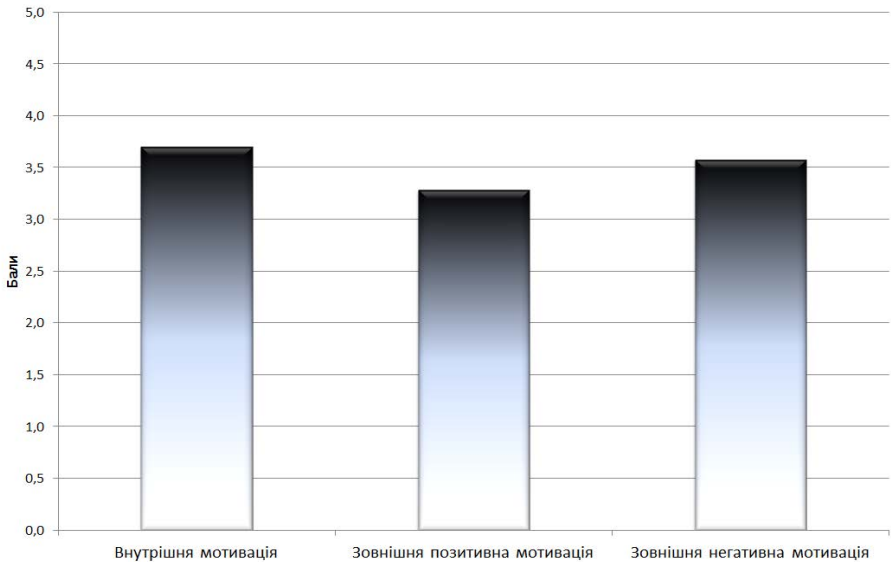

Рис. 3. Середньогруповий профіль майбутніх соціальних педагогів за методикою діагностики мотивації професійної діяльності К. Замфір в модифікації А. Реана

В свою чергу в системі зовнішньої мотивації відзначається переважання негативної мотивації над позитивною, що можна вважати специфічною характеристикою освітнього середовища. Відомо, що перевага внутрішніх мотивів та позитивна зовнішня мотивація є найбільш ефективними з точки зору задоволеності працею і її продуктивності, але освітнє середовище спрямоване на

менш ефективну модель, в якій мотиваційні інструменти примушення використовуються частіше, ніж інструменти заохочення. Отже, у майбутніх соціальних педагогів внутрішня мотивація переважає над зовнішньою позитивною мотивацією, яка в свою чергу переважає над зовнішньою негативною мотивацією, що обумовлено орієнтацією студентів на оволодіння професією та особливостями освітнього середовища.

Висновки. Визначено, що самоосвіта майбутніх соціальних педагогів – це свідомо самопізнавальна та самопроектувальна діяльність, спрямована на удосконалення своєї особистості відповідно до вимог майбутньої професії та самореалізація себе як особистості в тій соціальній сфері діяльності, яка визначає майбутню професію.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів вивчення проблеми. До перспективних напрямів подальших наукових досліджень слід віднести: організацію психолого-педагогічної підготовки до формування готовності до професійного саморозвитку у вищих навчальних закладах; удосконалення системи дистанційного навчання при підготовці фахівців; порівняльний аналіз моделей проектування професійного саморозвитку майбутніх фахівців соціальної сфери в зарубіжних країнах та інших аспектів проблеми.

Література

1. Андрущенко В. Філософія освіти ХХІ століття: пошук пріоритетів / В. Андрущенко // Філософія освіти. – Київ : Майстер-клас, 2005, №1. – С. 5-17.
2. Бережнова Л. Н. Диагностика уровня саморазвития и профессионально-педагогической деятельности / Л. Н. Бережнова // Фетискин Н. П. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп / Н. П. Фетискин, В. В. Козлов, Г. М. Мануйлов. – М. : Изд-во Института Психотерапии, 2005. – С. 411 – 413.
3. Захарко О. Внутрішня мотивація як психологічний феномен / О. Захарко // Соціогуманітарні проблеми людини. – 2008. – № 3. – С. 143 – 150. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spl_2008_3_19.

Транслітерація

1. Andrushchenko V. Filosofiiia osvity KhKhI stolittia: poshuk priorytetiv / V. Andrushchenko // Filosofiiia osvity. – Kyiv : Maister-klas, 2005, №1. – S. 5-17.
2. Berezhnova L. N. Dyahnostyka urovnia samorazvytyia y professionalno-pedahohycheskoi deiatelnosti / L. N. Berezhnova // Fetyskyn N. P. Sotsyalno-psykhologhycheskaia dyahnostyka razvytyia lychnosti y malykh hrupp / N. P. Fetyskyn, V. V. Kozlov, H. M. Manuilov. – M. : Yzd-vo Ynstytuta Psykhoterapyu, 2005. – S. 411 – 413.
3. Zakharko O. Vnutrishnia motyvatsiia yak psykhologhychnyi fenomen / O. Zakharko // Sotsiohumanitarni problemy liudyny. – 2008. – № 3. – S. 143 – 150. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spl_2008_3_19.

Yaremchuk V. V.

Readiness for self-education of future social educators

The article raises problems of readiness for self-education of future social educators. The author emphasizes that there is an urgent need for the training of competent social educators who are ready for professional self-development, self-improvement, self-education, capable of actualizing their creative and professional potential. It is analyzed that self-education of future social pedagogues is a complex, multifaceted process aimed at the formation, integration and implementation of professionally significant personality traits and abilities, professional knowledge and skills in the social-pedagogical activity. It is proved that the readiness of the future social pedagogue for professional self-development and self-education is an integral part of the integrated process of professional self-development in the educational environment of an educational institution. Readiness arises at the level of direct interaction with the influence of the educational environment, which determines the emergence of contradictions and contributes to the formation of the need for professional self-development. It is determined that readiness is a trigger for motives, competencies, social representableness, awareness of personality regarding the trajectory of its further professional self-development. It is determined that readiness is a trigger for motives, competencies, social representableness, awareness of personality regarding the trajectory of its further professional self-development. It has been empirically proven that in future social educators, internal motivation prevails over external positive motivation, which in turn prevails over external negative motivation due to the orientation of students to mastering the profession and the peculiarities of the educational environment.

Key words: *readiness for self-education, educational environment of an educational institution, future social educators, professional training.*

Яремчук Віталія Василівна – кандидат психологічних наук, викладач кафедри соціальної педагогіки ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», м. Івано-Франківськ.